

PREVALENTIESCHATTING HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING MET VANGST-HERVANGSTMETHODEN

Onderzoeksverslag

Peter G.M. van der Heijden (Universiteit Utrecht)
Maarten J.L.F. Cruyff (Universiteit Utrecht)
Ger H.C. van Gils (BeleidsOnderzoek&Advies - BOA)
Jacco Snippe (Breuer&Intraval)
Januari 2019

Voorwoord

Het is de derde keer dat met zogenaamde vangst-hervangstmethoden omvangsschattingen van huiselijk geweld zijn gemaakt. De eerste rapportage over de jaren 2004 – 2007 verscheen voorjaar 2009. De tweede rapportage over de jaren 2010 en 2011 vond plaats in 2014. Dit rapport is een verslag van het nieuwe onderzoek waarin is geprobeerd om met deels nieuwe methoden en data nieuwere en betere schattingen te maken voor de omvang van huiselijk geweld en bovendien, voor het eerst, schattingen te maken van de omvang van kindermishandeling en de samenloop van kindermishandeling en huiselijk geweld. Het nieuwe onderzoek bevat ook een vergelijking van schattingen voor de jaren 2014, 2015 en 2016 met de jaren 2010 en 2011. Een vergelijking met de oudste schattingen voor de jaren 2004 – 2007 is niet mogelijk omdat de registratie van huiselijk geweld toen anders verliep.

Het WODC heeft onderzoeks- en adviesbureau Breuer & INTRAVAL en de Universiteit Utrecht (UU), ondersteund door BeleidsOnderzoek&Advies (BOA) Van Gils, gevraagd het onderzoek gezamenlijk uit te voeren. Bureau Breuer & Intraval was daarbij in hoofdzaak verantwoordelijk voor de dataverzameling en databeschrijving en de UU voor het maken en rapporteren van de schattingen.

Voor de uitvoering van het onderzoek zijn we diverse mensen dank verschuldigd. In de eerste plaats zijn dat de medewerkers van Bureau Managementinformatie van de Nationale Politie die ons van dienst zijn geweest met het leveren van de benodigde politiegegevens en het interpreteren en ordenen van die gegevens. Voorts gaat onze dank uit naar de leden van de begeleidingscommissie die ons met hun verschillende deskundigheden gedurende het onderzoek hebben ondersteund (zie bijlage 1).

Utrecht, januari 2019
Het projectteam

Voorwoord

Samenvatting

Summary

1. Inleiding	1
1.1. Vooraf	
1.2. Doel en achtergrond van het onderzoek	
1.3. Probleemstelling en onderzoeksvragen	
1.4. Geplande benaderingen van het onderzoek	2
2. Geplande benaderingen en uitvoering van het onderzoek	4
2.1. Ontwikkeling van de omvang van huiselijk geweld 2010 – 2016	
2.2. Schatting aantal slachtoffers en verdachten Huiselijk geweld 2014 – 2016	5
2.3. Aanvullende schattingen huiselijk geweld met BVH en Veiligheidsmonitor	6
2.4. Schatting omvang Kindermishandeling	7
2.5. Schatting samenloop huiselijk geweld en kindermishandeling	9

Bijlage 1: begeleidingscommissie Vangst-hervangstschatting huiselijk geweld en kindermishandeling

Bijlage 2: Schattingen van de omvang van huiselijk geweld in Nederland, Vangst-hervangstschattingen 2010 – 2011, 2014 - 2016

Samenvatting

Het rapport is een verslag van een onderzoek naar de omvang van huiselijk geweld en kindermishandeling met vangst-hervangstmethoden waarvan de plannen niet konden worden gerealiseerd. Deze prevalentieschatting huiselijk geweld en kindermishandeling is een van de deelonderzoeken van de landelijke prevalentiestudie huiselijk geweld en kindermishandeling.

Vangst-hervangstmethoden zijn een groep statistische methoden waarmee door gedurende een bepaalde periode het aantal observaties per persoon te tellen het aantal personen geschat kan worden dat nul keer geobserveerd is. Zo wordt een schatting van de totale populatie gemaakt.

Met betrekking tot de omvang van huiselijk geweld, de omvang van kindermishandeling en de ontwikkeling van huiselijk geweld sinds 2011 werden de volgende plannen geformuleerd en zijn de volgende stappen gezet.

Schatting omvang huiselijk geweld met politie- en justitiegegevens

Het plan was om voor de jaren 2014, 2015 en 2016 de politiegegevens uit de Basisvoorziening Handhaving (BVH) aan te vullen met gegevens uit de verdere justitiële keten om zo een vollediger beeld van de omvang van huiselijk geweld te krijgen dan met BVH-gegevens alleen. Het toevoegen van justitie gegevens levert echter geen nieuwe informatie op over incidenten waarvoor eerder geen verdachte en/of slachtoffer bekend was.

Schatting omvang huiselijk geweld met politie- en enquêtegegevens

Verder is een poging ondernomen om met gegevens uit de BVH gecombineerd met gegevens uit de Veiligheidsmonitor (VM), een jaarlijks bevolkingsonderzoek naar veiligheid en slachtofferschap, schattingen te maken met de vangst-hervangst methode voor twee bestanden en met de multipliemethode. In de VM wordt in vergelijking met andere onderzoeken een extreem laag percentage slachtoffers van huiselijk geweld in combinatie met juist een relatief hoge meldingsbereidheid gerapporteerd. Het vermoeden is dat dit te maken heeft met verschillen in vraagstelling en het feit dat de vraag naar huiselijk geweld in de VM zonder enige inleiding is opgenomen in een reeks van vragen over andere vormen van geweld. Om deze redenen zien we af van het presenteren van multiplierschattingen gebaseerd op de VM en de data HG van de politie in dit rapport.

Schatting omvang kindermishandeling

Nieuw ten opzichte van eerder prevalentieonderzoek naar huiselijk geweld is ook dat er een poging is ondernomen om een schatting te maken van het aantal slachtoffers van kindermishandeling met gegevens uit de BVH en van de Raad voor de Kinderbescherming met gebruikmaking van vangst-hervangst schattingen voor twee bestanden. De Raad voor de Kinderbescherming heeft aangegeven dat de raad graag meewerkt aan wetenschappelijk onderzoek, maar dat er op het moment dat het onderzoek werd uitgevoerd nog onvoldoende waarborgen waren om de gegevens in overeenstemming met de eisen van de wetgeving inzake privacybescherming ter beschikking te stellen. Daarom is het niet mogelijk de geplande schatting van het aantal slachtoffers van kindermishandeling te maken.

Schatting omvang samenloop huiselijk geweld en kindermishandeling

Verder is er nagegaan of het mogelijk is de omvang van de samenloop van geweld tegen kinderen (kindermishandeling) en geweld tegen volwassenen (huiselijk geweld) in gezinnen met kinderen te schatten met een combinatie van gegevens uit BVH, van de Reclassering en van de Raad voor de Kinderbescherming. Door het ontbreken van gegevens over betrokkenen uit de BVH en van gegevens uit KBPS over zaken van kindermishandeling bleek het niet mogelijk om het benodigde bestand samen te stellen.

Bepalen van de ontwikkeling van de omvang van huiselijk geweld sinds 2011

Het vaststellen van de ontwikkeling van de omvang van huiselijk geweld in de periode 2010 – 2016 vereist een replicatie van de schattingen van 2010 en 2011 voor de jaren 2014, 2015 en 2016. Dit deel van het onderzoek, dat wordt gerapporteerd in bijlage 2 van dit rapport, bevat echter aanwijzingen dat het begrip ‘huiselijk geweld’ zoals dat in de praktijk wordt gehanteerd bij de registratie in het politiebested BVH, in de loop van de tijd duidelijk is veranderd. De gemaakte schattingen geven aanwijzingen dat de data afkomstig uit BVH onvoldoende bruikbaar zijn voor het maken van vangst-hervangst schattingen van de omvang van huiselijk geweld over een langere periode.

1. Inleiding

1.1. Vooraf

Het onderhavige rapport is een verslag van een onderzoek naar de omvang van huiselijk geweld en kindermishandeling alsmede de samenloop van beide, waarvan de ambities en plannen niet konden worden gerealiseerd. Wat betreft de schatting van de omvang van huiselijk geweld is dit in de eerste plaats gelegen in het feit dat er ernstige twijfels zijn gerezen over de bruikbaarheid van de geleverde politiedata voor het volgen van de ontwikkeling van de omvang van huiselijk geweld. In het geval van de nieuwe schattingen van de omvang van kindermishandeling en de samenloop van kindermishandeling en huiselijk geweld jegens volwassenen, is het niet beschikbaar komen van de benodigde data de verantwoordelijke factor. Verder bleken de geleverde justitiële gegevens niet de aanvullende informatie te bieden om betere schattingen te maken dan in het verleden.

We bespreken in dit rapport de geplande schattingen en de methoden en data waarmee deze schattingen gemaakt dienden te worden. Vervolgens komen de problemen met de data uit BVH aan de orde en de onsuccesvolle pogingen data te verkrijgen benodigd voor de schattingen van kindermishandeling en de samenloop van kindermishandeling en huiselijk geweld.

1.2. Doel en achtergrond van het onderzoek

Doel van het onderzoek is de aard en omvang van huiselijk geweld en van de omvang van kindermishandeling en van de samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling in gezinnen te schatten, in hoofdzaak met behulp van vangst-hervangstmethoden. Deze prevalentieschatting huiselijk geweld en kindermishandeling met vangst-hervangstmethoden is een van de deelonderzoeken van de landelijke prevalentiestudie huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit zogenoemde Prevalentieonderzoek huiselijk geweld en kindermishandeling wordt afgesloten met een synthesesrapport.

1.3. Probleemstelling en onderzoeksvragen

De volgende probleemstelling van het onderzoek is geformuleerd:

Wat is, op basis van registratiegegevens en zo mogelijk andere bron(nen), de actuele met behulp van vangst-hervangstmethoden geschatte omvang van huiselijk geweld, van kindermishandeling en de samenloop ervan in Nederland?

Welke ontwikkeling laat een vergelijking van de actuele schattingen voor huiselijk geweld met de eerder uitgevoerde omvangschattingen zien en hoe kunnen eventuele verschillen worden verklaard?

De onderzoeksvragen die horen bij de probleemstelling en hoofdvragen van het onderzoek zijn de volgende.

Huiselijk geweld

1. Ontwikkeling Huiselijk geweld

Welke ontwikkeling laat een vergelijking van de actuele omvangschattingen van huiselijk geweld met de eerdere omvangschattingen huiselijk geweld zien? Hoe kunnen eventuele verschillen worden verklaard?

2. Wat is de actuele schatting van de omvang van huiselijk geweld in Nederland?

Daarbij dient de omvang te worden onderscheiden naar aantallen slachtoffers en verdachten, inclusief de verdeling naar sekse, leeftijd en aard van het huiselijk geweld.

Kindermishandeling

3. Wat is de actuele schatting van de omvang van kindermishandeling in Nederland?

Opnieuw dient de omvang te worden onderscheiden naar aantallen slachtoffers en verdachten, inclusief de verdeling naar sekse, leeftijd en aard van het huiselijk geweld.

Samenloop van Huiselijk geweld en kindermishandeling

4. Wat is de actuele schatting van de omvang van de samenloop van Huiselijk geweld en kindermishandeling in Nederland?

De omvang onderscheiden in aantallen verdachten inclusief de verdeling naar sekse, leeftijd, aard van de kindermishandeling en van het huiselijk geweld.

1.4. Geplande benaderingen van het onderzoek

Het vaststellen van de ontwikkeling van de omvang van huiselijk geweld in de periode 2010 – 2016 vereist een replicatie van de schattingen van 2010 en 2011 voor de jaren 2014, 2015 en 2016. De schattingen voor de meest recente jaren moeten op exact dezelfde manier worden gemaakt als de schattingen voor de eerdere jaren. Het onderzoek bevatte daarnaast nieuwe benaderingen voor de beantwoording van de overige onderzoeksvragen.

- Het plan was om voor de jaren 2014, 2015 en 2016 de politiegegevens uit de BVH aan te vullen met gegevens uit de justitiële keten om zo een vollediger beeld van de omvang van huiselijk geweld te krijgen.
- Verder is een poging ondernomen om vanuit een andere invalshoek schattingen te maken van de aantallen slachtoffers van huiselijk geweld. Daarbij werden gegevens uit de BVH met behulp van vangst-hervangstmethode voor twee bestanden en van de multipliermethode gecombineerd met gegevens uit de Veiligheidsmonitor (VM), een jaarlijks terugkerend bevolkingsonderzoek naar veiligheid, leefbaarheid en slachtofferschap.
- Nieuw ten opzichte van eerder prevalentieonderzoek naar huiselijk geweld is ook dat er een poging is ondernomen om een schatting te maken van kindermishandeling. Het plan was om het aantal slachtoffers van kindermishandeling te schatten met gegevens uit de BVH en van de Raad voor de Kinderbescherming met gebruikmaking van vangst-hervangstschattingen voor twee bestanden.
- Verder is er nagegaan of het mogelijk is de omvang van de samenloop van geweld tegen kinderen (kindermishandeling) en geweld tegen volwassenen (huiselijk geweld) in gezinnen met kinderen te schatten met een combinatie van gegevens uit BVH, van de Reclassering en van de Raad voor de Kinderbescherming.

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn de volgende schattingen met verschillende databestanden gepland.

Onderwerp en onderzoeksvraag	Bestand en methode
<i>Huiselijk geweld</i>	
I. Bepalen ontwikkeling omvang en aard huiselijk geweld sinds 2010 - 2011	Schatting met 1 bestand: BVH (politie)
IIa. Schatting aantal slachtoffers huiselijk geweld	Schatting met 1 bestand: BVH+ (politie, OM, Reclassering, gemeenten)
	Schatting met 2 bestanden: BVH+ x VeiligheidsMonitor (CBS)
	Multiplier: BVH x VM
IIb. Schatting aantal verdachten huiselijk geweld	Schatting met 1 bestand: BVH+
<i>Kindermishandeling</i>	
IIIc. Schatting aantal slachtoffers kindermishandeling	Schatting met 1 bestand: BVH+ Schatting met 2 bestanden: BVH+ x KBPS (Kinderbescherming)
IIId. Schatting aantal plegers kindermishandeling	Schatting met 1 bestand: BVH+
<i>Samenloop</i>	
IV. Schatting (plegers) samenloop huiselijk geweld en kindermishandeling	Schatting met 1 bestand: BVH+ aangevuld met KBPS

Noot: BVH+ = BVH x GIDS/COMPAS (2014, 2015, 2016) x RiSc/ Quickscan (2014, 2015 en 2016) x RiHG (2014, 2015 en 2016 voor 3 gemeenten)

In het volgende hoofdstuk bespreken we de gekozen benaderingen meer in detail. Verder bespreken we de resultaten van de pogingen om de onderzoeksvragen te beantwoorden met de verschillende (nieuwe) datasets en methoden.

In de literatuur over huiselijk geweld worden verschillende aanduidingen gebruikt voor diegenen die zijn geregistreerd voor het plegen van huiselijk geweld: daders, plegers of verdachten. Het doel van het onderzoek is het maken van schattingen voor aantallen verdachten en voor aantallen slachtoffers op basis van de registratie door de politie van deze categorieën. In het geval van registratie is er echter nog geen sprake van een gerechtelijk vastgesteld feit. Wanneer het gaat over de politieregistratie hebben we er voor gekozen om zo veel mogelijk te refereren aan '(vermoedelijk) verdachten' of '(vermoedelijke) slachtoffers'. Waar de toevoeging 'vermoedelijk' ontbreekt, dient die toch te worden gelezen.

2. Geplande benaderingen en uitvoering van het onderzoek

2.1. Ontwikkeling van de omvang van huiselijk geweld 2010 – 2016

Geplande benadering

Om de ontwikkeling van de omvang van huiselijk geweld sinds 2010 en 2011 te bepalen is een replicatie van de schattingen voor de jaren 2014, 2015 en 2016 uitgevoerd. De schattingen voor de jaren 2014 – 2016 zijn op dezelfde wijze gemaakt als de schattingen voor de jaren 2010 en 2011. Dat betekent dat gebruik is gemaakt van een vangst-hervangstmethode. Vangst-hervangstmethoden zijn een groep statistische methoden waarmee op basis van het aantal malen dat iemand voorkomt in een registratie, een schatting gemaakt kan worden van het aantal personen dat tot dezelfde groep behoort, maar niet is geregistreerd.¹ De kerngegevens over incidenten en (vermoedelijke) verdachten en slachtoffers van huiselijk geweld worden, net als in het eerdere onderzoek, verkregen uit de Basis Voorziening Handhaving (BVH) van de Nationale Politie.

Realisatie

De gemaakte schattingen geven aanwijzingen dat de geleverde data uit BVH onvoldoende bruikbaar zijn voor het maken van schattingen van de omvang van huiselijk geweld over een langere periode. Over de gehele linie vallen de schattingen voor de periode 2014 – 2016 aanmerkelijk lager uit dan de schattingen voor 2010 en 2011. Er zijn ons geen aanwijzingen of signalen uit de onderzoeksliteratuur of van experts bekend dat een dergelijke ingrijpende en snelle daling van 40 tot ruim 50% in 3 tot 5 jaar een reële afspiegeling kan vormen van de werkelijke ontwikkeling van de omvang van huiselijk geweld. Tussen de twee perioden neemt ook het aantal door de politie geregistreerde incidenten van huiselijk geweld substantieel af. Van belang is vooral dat deze afname selectief is en niet voor alle onderscheiden vormen en categorieën van huiselijk geweld gelijk. Het karakter van het geregistreerde huiselijk geweld is in de loop van de jaren veranderd, waarschijnlijk in de richting van wat de politie beschouwt of ervaart als de meer ernstige vormen. Bovendien verandert de verhouding tussen de aantallen (vermoedelijke) verdachten en slachtoffers die één- of tweemaal zijn geregistreerd ingrijpend. Er worden relatief méér personen met twee incidenten, relatief minder personen met maar één incident en als eindresultaat minder personen in totaal geregistreerd. Voor zover dit is toe te schrijven aan verbeterde identificatiemogelijkheden bij registratie, leidt dat tot een lagere schatting van een populatie die in werkelijkheid niet is veranderd. Of en in welke mate beide factoren verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van de registratie van huiselijk geweld kunnen we niet bepalen. Op basis van de geleverde data zijn daarom geen uitspraken te doen over de ontwikkeling van de omvang van huiselijk geweld.

Over de schattingen van de omvang van huiselijk geweld sinds 2011 is een afzonderlijk en gedetailleerder rapport opgesteld dat in bijlage 2 van dit onderzoeksverslag is opgenomen.

¹ Zie o.a.: Snippe, J., M. Boendermaker, R. Mennes en B. Bieleman, Voor schatten geschikt. Vooronderzoek databronnen en methoden omvangschatting huiselijk geweld en kindermishandeling, 2016.

2.2. Schatting aantal slachtoffers en verdachten Huiselijk geweld voor 2014 – 2016

Geplande benadering

Voor de schatting van het aantal slachtoffers en van het aantal verdachten van huiselijk geweld werd een vangst-hervangstschatting voorzien op basis van één bestand, zijnde het politiebbestand BVH, aangevuld met gegevens van het OM uit het databestand COMPAS/GPS. Voor de schatting van het aantal slachtoffers van huiselijk geweld werden nog twee andere methoden voorzien waarbij naast gegevens uit de (verrijkte) BVH ook gegevens uit de VeiligheidsMonitor (VM) gebruikt werden.

In het eerder genoemde vooronderzoek werd geconcludeerd dat er mogelijkheden zijn de politiegegevens aan te vullen en zo mogelijk een vollediger beeld van de omvang van huiselijk geweld te verkrijgen. In de BVH registratie kan de politie per incident vermelden wie pleger, slachtoffer, getuige of betrokkene is. Zeker wanneer het om incidenten zonder fysiek geweld gaat, of om wederzijds geweld, is het voor de politie vaak lastig vast te stellen wie dader en wie slachtoffer is. Personen kunnen in dat geval in BVH als ‘betrokkene’ worden geregistreerd. Bij nader onderzoek door de politie wordt de rolverdeling vaak wel duidelijk. Van de zaken die zijn doorgestuurd naar het OM en in COMPAS/GPS zijn geregistreerd, is altijd bekend wie als verdachte wordt beschouwd en wie als slachtoffer.

Twee bestanden van de Reclassering, de Recidive InschattingsSchalen (RISc) en de QuickScan kunnen ook aanvullende informatie leveren over plegers van huiselijk geweld en/ of kindermishandeling. De RISc is een diagnostisch instrument waarmee de reclassering op aanvraag van het OM een reclasseringsadvies opstelt. Daarin wordt een inschatting gemaakt van het recidiverisico. De QuickScan is een beknopt alternatief waarmee in kortere tijd een inschatting wordt gemaakt van het recidiverisico. De gegevens die met RISc worden vastgelegd geven informatie over plegers van zowel huiselijk geweld als kindermishandeling. De Quickscan bevat alleen informatie over plegers van huiselijk geweld. Ook het Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld (RiHG) dat door gemeenten wordt gebruikt voor het opleggen van een huisverbod, kan meer informatie over de rolverdeling bieden.

De verwachting bestond daarom dat het koppelen van BVH aan COMPAS/GPS, RISc/ QuickScan en RiHG extra informatie zou opleveren over een deel van de zaken waarvoor eerder geen verdachte en/of slachtoffer bekend was.

Realisatie

De verwachting dat de politie bij huiselijk geweld incidenten bij onduidelijkheid over de rol van verschillende betrokkenen wel de personalia van de betrokkenen zou registreren, blijkt niet terecht. We hebben van de politie huiselijk geweldincidenten ontvangen met plegers en slachtoffers, maar ook een (groot aantal) incidenten waarbij geen enkele persoon is geregistreerd. We hadden verwacht dat de rol van betrokkenen bij een huiselijk geweld incident verder in de justitiële keten zou kunnen worden opgehelderd. Nu registraties van betrokkenen ontbreken, levert het toevoegen van gegevens van justitie geen nieuwe informatie op over incidenten waarvoor eerder geen verdachte en/of slachtoffer bekend was.

De Reclassering heeft een bestand geleverd voor de jaren 2014, 2015 en 2016 met personalia en gegevens over het gepleegde delict. De gegevens zijn verwerkt en gereed gemaakt voor verder gebruik.

Voor gebruik van RiHG-gegevens moest per gemeente aan de burgemeester toestemming worden gevraagd om persoonsgegevens uit deze registraties te mogen gebruiken. We hebben daartoe de burgemeesters van de 50 grootste gemeenten schriftelijk benaderd. Een aantal heeft expliciet geweigerd gegevens te verstrekken, een aantal heeft (nog) niet (definitief) gereageerd en drie gemeenten hebben gegevens ter beschikking gesteld. De omvang van dit gegevensbestand is te beperkt om toegevoegde waarde te bieden.

2.3. Aanvullende schattingen aantal slachtoffers huiselijk geweld met BVH en Veiligheidsmonitor

Geplande benaderingen

Voor de schatting van het aantal slachtoffers van huiselijk geweld waren naast een vangst-hervangst-schatting met de Zelterman schatter voor één bestand, twee aanvullende benaderingen voorzien. Het betreft een vangst-hervangstschatting met twee bestanden en een schatting met de multiplier-methode. In beide gevallen gaat het om schattingen met gegevens uit de BVH en de Veiligheidsmonitor.

De Veiligheidsmonitor (VM) is een jaarlijks terugkerend bevolkingsonderzoek naar veiligheid, leefbaarheid en slachtofferschap waarbij bijvoorbeeld in 2014 bij ruim 86.000 personen uit de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder schriftelijk en via internet enquêtes werden afgenomen. De monitor bevat informatie over het geslacht van het slachtoffer en de relatie van de pleger tot het slachtoffer, maar verder geen persoonlijke gegevens over plegers. Informatie over slachtofferschap van huiselijk geweld kan verkregen worden door de gegevens over slachtofferschap van geweld en de relatie van slachtoffer tot de pleger met elkaar te combineren. Het bestand bevat persoon-identificerende informatie waarmee de gegevens, na toestemming van het CBS, door de onderzoekers aan het BVH-bestand kunnen worden gekoppeld.

De Veiligheidsmonitor komt onafhankelijk van politieregistraties tot stand. Met de onafhankelijke totstandkoming en de mogelijkheid van koppeling op persoonsgegevens voldoet de VM aan een belangrijke voorwaarde voor het toepassen van de vangst-hervangstmethode met twee bestanden.

In de vragenlijst van de Veiligheidsmonitor wordt ook gevraagd of het voorval is gemeld bij de politie en of daarbij een proces-verbaal of ander document is getekend en derhalve aangifte is gedaan. De gegevens uit BVH zijn, in combinatie met de gegevens uit de Veiligheidsmonitor, daarom tevens geschikt voor het gebruik van een multiplier op basis van steekproefonderzoek. Aan de hand van ratio's die voortkomen uit de antwoorden van de respondenten kan een multiplier worden berekend. Deze multiplier is de verhouding tussen de slachtoffers van huiselijk geweld waarvan een melding c.q. aangifte is gedaan bij de politie en slachtoffers waarbij dit niet is gebeurd. Door deze multiplier los te laten op de gegevens uit de registratie van de politie kan in principe het deel van de slachtoffers van huiselijk geweld dat niet in de politieregistratie voorkomt worden berekend.

Realisatie schattingen

De schatting met twee bestanden is niet uitgevoerd omdat er twijfels zijn gerezen over de bruikbaarheid van de data voor het maken van schattingen. In de VM wordt in vergelijking met andere

onderzoeken een zeer laag percentage slachtoffers van huiselijk geweld in combinatie met juist een relatief hoge meldingsbereidheid gerapporteerd. Het vermoeden is dat dit te maken heeft met verschillen in vraagstelling en het feit dat de vraag naar het ervaren en melden van huiselijk geweld in de VM zonder enige inleiding is opgenomen in een reeks van vragen over andere vormen van geweld door vreemden. Zo blijkt bijvoorbeeld uit het syntheserapport Huiselijk geweld van 2010 dat van de respondenten die de laatste vijf jaar slachtoffer zijn geweest van huiselijk geweld 20% het laatste voorval heeft gemeld bij de politie.² Dit cijfer is afkomstig uit een surveyonderzoek onder het Intomart GfK respondentenpaneel gewijd aan slachtofferschap van huiselijk geweld.³ In dat onderzoek zijn vragen gesteld over 21 voorvallen die vooral betrekking hebben op lichamelijk, seksueel en overig huiselijk geweld (onder meer diverse vormen van psychisch geweld). De Veiligheidsmonitor bestrijkt een aanzienlijk breder spectrum aan onderwerpen in verband met veiligheid, leefbaarheid en slachtofferschap. Volgens dat onderzoek is de meldingsbereidheid aanzienlijk hoger (tot 70% in 2014) dan volgens het Intomart GfK onderzoek. Het percentage respondenten dat aangeeft slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld is in de VM juist extreem laag (0,2% in 2014) in vergelijking met de 9% in het surveyonderzoek van Intomart GfK. De vraag naar het ervaren en aangeven of melden van huiselijk geweld is in de VM echter zonder enige inleiding voor de respondent opgenomen in een reeks van vragen over andere vormen van (niet huiselijk) geweld. Dat kan ertoe leiden dat de respondenten huiselijk geweld onvoldoende hebben onderscheiden van geweld gepleegd door vreemden. We achten het waarschijnlijk dat het verschil in benadering en vraagstelling tussen de onderzoeken een belangrijke rol speelt in de verschillen tussen de gerapporteerde incidentie van huiselijk geweld. Bovendien achten we het onwaarschijnlijk dat de meldingsbereidheid in de relatief korte tijdsperiode van vijf jaar - in het syntheserapport wordt gerapporteerd over het slachtofferschap van huiselijk geweld in 2009 – zou zijn gestegen van nog geen 20% naar 70%. Het is daarom niet uitgesloten dat een belangrijk deel van de respondenten in de VM hun meldingsbereidheid van geweld in het algemeen hebben aangegeven en niet alleen die voor huiselijk geweld.

Om deze redenen zien we af van het presenteren van multiplierschattingen gebaseerd op de VM en de data HG van de politie in dit rapport.

2.4. Schatting omvang Kindermishandeling

Algemeen

Kindermishandeling komt zowel binnen als buiten huiselijke kring voor. Het hier gerapporteerde onderzoek beperkte zich tot kindermishandeling binnen huiselijke kring. Op dit moment zijn nog geen gegevens beschikbaar voor de schatting van de omvang van kindermishandeling buiten huiselijke kring.

² Veen, H.C.J. van der, Bogaerts, S., Overkoepelend eindrapport Huiselijk Geweld; landelijk onderzoek naar de aard en omvang van huiselijk geweld overkoepelend eindrapport, WODC, International Victimology Institute Tilburg (INTERVICT), 2010.

³ Slachtofferschap Van Huiselijk Geweld, Aard, omvang, omstandigheden en hulpzoekgedrag, Intomart GfK/ WODC, 2010.

Schatting aantal slachtoffers kindermishandeling

Geplande benadering

Een schatting van het aantal *slachtoffers* van kindermishandeling binnen huiselijke kring kan worden gemaakt door vangst-hervangst met twee bestanden, zijnde BVH (verrijkt met gegevens uit COMPAS/GPS en mogelijk RiHG) en het Kinderbescherming Bedrijfsprocessen Systeem van de Raad voor de Kinderbescherming (verder RvdKB).

Kindermishandeling die binnen de huiselijke kring plaatsvindt, is in BVH als huiselijk geweld onder de projectcode HG geregistreerd. Alle huiselijk geweld zaken waarbij kinderen tot 18 jaar zijn geregistreerd als slachtoffer of betrokkene kunnen worden geselecteerd. Het Kinderbescherming Bedrijfsprocessen Systeem (KBPS) is het landelijke registratiesysteem voor alle primaire processen van de Raad voor de Kinderbescherming, dat sinds 2007 wordt gebruikt. De RvdKB kan worden geraadpleegd of ingeschakeld in situaties waarbij ernstige zorgen zijn over de situatie van een kind tussen 0 en 18 jaar en wanneer vrijwillige hulp geen oplossing meer lijkt te kunnen bieden. Volgens het vooronderzoek van INTRAVAL komen bij de Raad alleen die zaken van kindermishandeling waarbij ouders niet bij machte of onwillig zijn vrijwillige hulp te accepteren. De registraties vormen daarom geen afspiegeling van alle zaken van kindermishandeling.

Realisatie

In het kader van overleg over dit onderzoek heeft de RvdKB duidelijk gemaakt dat de raad graag meewerkt aan wetenschappelijk onderzoek, dat ook regelmatig doet, maar dat persoonsgegevens van kinderen en ouders die door de RvdKB zijn onderzocht het pand niet mogen verlaten. De ouders zouden hier niet over zijn geïnformeerd en hebben daar derhalve geen toestemming voor gegeven. De RvdKB is intern aan het onderzoeken onder welke voorwaarden zij, in overeenstemming met de nieuwe wetgeving inzake privacybescherming van 2018, kunnen voldoen aan externe verzoeken om gegevens. Hiermee is een stuurgroep aan het werk gezet. Deze stuurgroep heeft begin april 2018 besloten dat ons verzoek om gegevens van slachtoffers van kindermishandeling niet kan worden gehonoreerd. Ook een voorstel om de gegevens door het CBS te laten koppelen via een beveiligde procedure werd niet gehonoreerd. Op dit moment zouden de benodigde juridische en technische waarborgen daarvoor ontbreken.

Door het ontbreken van gegevens uit KBPS is het niet mogelijk de geplande schatting van het aantal slachtoffers van kindermishandeling te maken.

Schatting aantal plegers kindermishandeling

Geplande benadering

De schatting van het aantal verdachten van kindermishandeling binnen huiselijke kring kan alleen gebruik maken van gegevens uit BVH, verrijkt met aanvullende gegevens uit COMPAS/GPS en RiHG en RiSC.

Uit BVH is een lijst met unieke personen samen te stellen die in de registraties voorkomen als pleger van c.q. betrokkene bij huiselijk geweld. Om hieruit de plegers van kindermishandeling te selecteren wordt vervolgens nagegaan of er bij de incidenten waarbij deze personen betrokken zijn, tevens minderjarige slachtoffers of minderjarige betrokkenen staan geregistreerd. Daar waar een persoon als pleger of betrokkene is geregistreerd van een incident waarbij ook minderjarigen betrokken zijn

geweest, zou vervolgens op basis van COMPAS/GPS, RiHG en RiSc worden nagegaan of er aanvullende gegevens beschikbaar waren die hun rol als pleger van kindermishandeling bevestigen. Daarmee diende een overzicht te worden verkregen van de personen waarvan met redelijke zekerheid kan worden vastgesteld dat zij verdachte zijn van kindermishandeling. Door vervolgens na te gaan hoe vaak deze personen in de periode van een jaar als verdachte voorkomen in de registraties, zou met de methode van Zeltermann worden bijgeschat hoeveel plegers van kindermishandeling niet in de registraties komen.

Realisatie

Door het ontbreken van de registratie van 'betrokkenen' bij huiselijk geweldsincidenten in de BVH-dataset is het niet mogelijk de gewenste aanvullende informatie voor de geplande schattingen uit de gekoppelde bestanden te halen.

2.5. Schatting samenloop huiselijk geweld en kindermishandeling

Algemeen

Schattingen van de samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling betreffen de vraag hoeveel verdachten zowel huiselijk geweld jegens volwassenen als kindermishandeling plegen, hoe de verdeling van deze verdachten is naar geslacht en leeftijd, wat de aard is van de kindermishandeling in geval van samenloop en tot slot wat de aard is van het huiselijk geweld jegens volwassenen in geval van samenloop.

Er zijn verschillende opvattingen mogelijk van wat samenloop precies betekent en hoe dit concreet in bronnen is vast te stellen. Het INTRAVAL-vooronderzoek stelt onder verwijzing naar de definitie van de Wet Jeugdzorg van 2015, dat, "wanneer bij een huiselijk geweldsincident kinderen in het huishouden aanwezig zijn, zijn zij als getuige van huiselijk geweld volgens de definitie van kindermishandeling automatisch hiervan het slachtoffer". Dat zou betekenen dat alle zaken die in BVH onder de projectcode HG zijn geregistreerd en waarbij kinderen onder de 18 jaar zijn betrokken, tevens kindermishandelingssaken en dus zaken van samenloop zouden zijn.

In het projectplan voor het onderzoek hebben wij de volgende mogelijkheden voor samenloop onderscheiden:

- Het aantal daders dat zowel huiselijk geweld pleegt als kindermishandeling met een kind geregistreerd als slachtoffer.
- Het aantal daders dat huiselijk geweld pleegt waarbij een kind als 'betrokkene' is geregistreerd.
- Het aantal daders van huiselijk geweld waarbij, ten tijde van dat huiselijk geweld, een kind op hetzelfde woonadres is ingeschreven.

Geplande benadering

De bestanden die volgens de beoordeling in het door INTRAVAL uitgevoerde vooronderzoek bruikbare gegevens bevatten voor het bepalen van mogelijke samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling, zijn: BVH, COMPAS/GPS, RiHG, RiSc/ Quickscan en KBPS. Het plan was om de gegevens uit deze bestanden samen te voegen tot één bestand op basis waarvan tellingen en schattingen gemaakt konden worden van aantallen (vermoedelijke) verdachten zoals in bovenstaande opsomming aangegeven.

In de BVH+ kan samenloop in overeenstemming met het boven gemaakte onderscheid worden vastgesteld door de registratie van daders die een kind in hun huishouden tot slachtoffer maken, waar een kind als ‘betrokkene’ bij het huiselijk geweld is geregistreerd of waar een kind op hetzelfde adres is geregistreerd als waar huiselijk geweld (tussen volwassenen) voorkomt. Uit COMPAS/GPS zou aanvullende informatie over de rollen van diverse betrokkenen, pleger en slachtoffer, zijn te halen voor de gevallen waarbij het bij aangifte moeilijk was om vast te stellen wat de precieze rol van de verschillende betrokkenen was. KBPS diende aanvullende informatie over slachtofferschap te leveren, alsmede aanvullende informatie over het betrokken gezin, te weten persoonsgegevens van alle betrokkenen uit het gezin. Informatie over ouderschap ontbreekt in KBPS. RiSc zou daar mogelijk aanvullende informatie over kunnen verschaffen.

Door samenvoeging van de genoemde bestanden diende een databestand te worden opgebouwd waarin op niveau van de huishoudens een overzicht werd verkregen van alle in registraties beschikbare incidenten huiselijk geweld en kindermishandeling en de rollen die de leden van het huishouden hierbij hebben gehad.

Realisatie

Door het ontbreken van gegevens over betrokkenen uit de BVH en van gegevens uit KBPS over zaken van kindermishandeling bleek het niet mogelijk om het gewenste bestand op te bouwen. Overigens is tijdens de loop van het onderzoek al besloten om samenloop alleen omdat een kind op hetzelfde adres is ingeschreven als waar een incident van huiselijk geweld is geregistreerd, niet te schatten. Het niet meetellen van deze vorm van samenloop is in overeenstemming met wat in ander onderzoek van het verschijnsel gangbaar is.⁴

⁴ Bijvoorbeeld: ten Boom, A. en Witkamp, B. (2016). De samenloop en samenhang van huiselijk geweld en kindermishandeling binnen gezinnen. Een literatuurverkenning. Cahier 2016-7. Den Haag, WODC.

Bijlage 1: begeleidingscommissie Vangst-hervangstschatting huiselijk geweld en kindermishandeling

De heer prof. dr. B.F.M. Bakker (voorzitter)
Vrije Universiteit - Amsterdam en CBS - Den Haag

Mevrouw dr. A. ten Boom (vervangt mevrouw drs. N. M. Mertens)
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
(WODC)

De heer dr. H.C.J. van der Veen
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
(WODC)

Mevrouw H.A.T. Verleg MSc
Ministerie van Justitie en Veiligheid - Directie Sanctietoepassing en Jeugd (DSJ)

Mevrouw drs. A. Tiems
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport - Directie Maatschappelijk Ondersteuning

De heer dr. R. van Hest MD, MSc, PhD
GGD Groningen

Mevrouw drs. J. Wientjes
Nationale Politie

Bijlage 2: Schattingen van de omvang van huiselijk geweld in Nederland, Vangst-hervangstschattingen 2010 – 2011, 2014 - 2016

Samenvatting

Summary

1. Inleiding	1
1.1. Probleemstelling en onderzoeksvragen	
1.2. Opzet en uitvoering van het onderzoek: methoden en data	
2. Ontwikkeling van de schattingen: 2010 - 2011 en 2014 - 2016	6
2.1. Inleiding	
2.2. Schattingen voor verdachten	
2.3. Schattingen voor slachtoffers	9
2.4. Schattingen met data over huiselijk geweld van of tegen (ex-)partners	11
3. Ontwikkeling gegevens over huiselijk geweld en achtergronden	13
3.1. Inleiding	
3.2. Ontwikkelingen van de geregistreerde aantallen	16
3.3. Mogelijke achtergronden van de veranderende registratie	16
3.4. Bespreking	17
3.5. Aanbevelingen	18

Samenvatting

1. Doel en achtergrond van het onderzoek

Het onderhavige rapport heeft betrekking op de ontwikkeling in aard en omvang van huiselijk geweld sinds 2010 en 2011. Het is een deelrapport van een schatting van de omvang van huiselijk geweld en kindermishandeling in gezinnen met behulp van methoden die gebruik maken van registratiedata (o.a. vangst-hervangstmethoden). Dat onderzoek is op zijn beurt een deelonderzoek van het landelijke Prevalentieonderzoek huiselijk geweld en kindermishandeling dat wordt afgesloten met een syntheserapport waarin gebruik wordt gemaakt van schattingen met verschillende methoden en gegevensbronnen.

2. Probleemstelling en onderzoeksvragen

De probleemstelling van het onderhavige rapport luidt:

Welke ontwikkeling laat een vergelijking van de actuele schattingen voor huiselijk geweld met de eerder uitgevoerde omvangschattingen zien en hoe kunnen eventuele verschillen worden verklaard?

Om een vergelijking mogelijk te maken zijn de schattingen voor de jaren 2014 – 2016 op dezelfde wijze gemaakt als de schattingen voor de jaren 2010 en 2011. Dat betekent dat gebruik is gemaakt van een vangst-hervangstmethode. Vangst-hervangstmethoden zijn een groep statistische methoden waarmee op basis van het aantal malen dat iemand voorkomt in een registratie, een schatting gemaakt kan worden van het aantal personen dat tot dezelfde groep behoort, maar niet is geregistreerd. De kerngegevens ten behoeve van de schattingen over daders en slachtoffers van het huiselijk geweld worden verkregen uit de Basis Voorziening Handhaving (BVH) van de Nationale Politie. In een voorbereidend onderzoek voor omvangschattingen voor huiselijk geweld en kindermishandeling is bevestigd dat de aanpak met vangst-hervangstmethoden en politiedata nog steeds het meest geschikt is voor het schatten van de omvang van huiselijk geweld met behulp van registratiedata.

3. Ontwikkeling van de schattingen

Over de gehele linie veranderen de schattingen voor beide perioden ingrijpend. In de jaren 2010 – 2011 in Nederland waren er jaarlijks naar schatting tussen de (circa) 127.000 en 130.000 personen verdacht van het plegen van huiselijk geweld. De schattingen vallen voor de jaren 2014, 2015 en 2016 aanmerkelijk lager uit met respectievelijk (ruim) 79.000, 71.000 en 62.000 verdachten jaarlijks, een afname over deze periode met ruim 50%. Vanaf 2014 neemt het geschatte aantal slachtoffers van huiselijk geweld geleidelijk aan af tot 60% van het geschatte aantal voor het jaar 2010 in het jaar 2016, een daling van ruim 187.000 naar bijna 112.500.

We achten het weinig aannemelijk dat dermate grote veranderingen van de werkelijke omvang van huiselijk geweld zich in de korte tijdspanne van enkele jaren onopgemerkt door de onderzoeksliteratuur, experts of media zouden kunnen voltrekken. De geregistreerde gegevens geven daarentegen wel indicaties dat er sprake is van selectieve veranderingen in de data die een probleem vormen voor het bepalen van een trend in omvangschattingen. In de navolgende paragrafen gaan we meer in detail in op de veranderingen en bespreken we ontwikkelingen die een rol kunnen hebben gespeeld bij verschuivingen bij de registratie huiselijk geweld.

4. Ontwikkeling geregistreerde gegevens

Tussen de 2 perioden waarvoor we over schattingen beschikken, neemt het aantal geregistreerde incidenten van huiselijk geweld substantieel af. Van belang is vooral dat deze afname selectief is en niet voor alle onderscheiden vormen en categorieën van huiselijk geweld gelijkmatig verloopt. Daarmee verandert het karakter van het geregistreerde huiselijk geweld in de loop van jaren.

Tussen 2011 en 2016 neemt het aantal geregistreerde slachtoffers en daders van huiselijk geweld af met één derde tot meer dan de helft. De veranderingen zijn voor sommige categorieën slachtoffers nog groter. De registratie van huiselijk geweld jegens ouders, overige familie (dan partners, ex-partners en kinderen) en huisvrienden is vrijwel geheel wegge gevallen. Deze ontwikkeling heeft effect op de schattingen. De categorieën die in de registratie bijna niet meer voorkomen, kunnen niet afzonderlijk in het schattingsmodel worden opgenomen.

De veranderingen vormen een aanwijzing dat de politie bij de registratie van huiselijk geweld anders is gaan selecteren. Ook de ontwikkeling van de verhoudingen tussen éénmaal en tweemaal geregistreerden in de periode 2010 – 2011 en 2014 – 2016 is een duidelijke aanwijzing. Voor (ex-)partners bijvoorbeeld is die verhouding in de jaren 2010-2011 ongeveer 14:1, en in de jaren 2014-2016 ongeveer 9:1. Deze verhoudingen voor 2010-2011 leiden bij een gelijk aantal registraties in totaal tot duidelijk hogere schattingen dan de verhoudingen voor 2014-2016.

5. Achtergronden

Er zijn plausibele redenen voor de registratie van minder incidenten van huiselijk geweld sinds 2011. De aandacht en energie die de overgang naar de Nationale Politie vraagt, kan bijvoorbeeld ten koste zijn gegaan van aandacht van speciale aandachtgebieden als huiselijk geweld. De ‘Aanwijzing huiselijk geweld en kindermishandeling’ van het College van Procureurs-Generaal markeert een verschuiving van (primair) repressief en strafrechtelijk optreden naar een meer therapeutische benadering die heeft geleid tot meer doorverwijzingen naar andere instanties en mogelijk tot registratie van minder incidenten in BVH. Vangst-hervangstmethoden zijn echter betrekkelijk ongevoelig voor veranderingen van absolute aantallen geregistreerde incidenten. De registratie van minder incidenten door verschuivende prioriteiten hoeft niet te leiden tot lagere schattingen. Als in dezelfde periode waarin minder personen worden geregistreerd, de omvang van de populatie niet verandert, zouden, als gevolg van verminderde inspanningen van de politie, naar verhouding minder personen tweemaal worden geregistreerd en naar verhouding meer éénmaal. Er zouden dan méér personen die 0 keren zijn geobserveerd worden bijgeschat en de totale populatieschatting zou niet veranderen.

De geregistreerde data over de periode 2010 – 2016 laten echter zien dat er sprake is van selectief verminderde aandacht. Het aantal voorvallen van geweld tussen partners en ex-partners neemt minder af dan andere typen huiselijk geweld en het aantal (vermoedelijke) verdachten met meerdere incidenten neemt toe. Dit zijn aanwijzingen dat de politie haar aandacht is gaan richten op wat ze beschouwt als de meer ernstige voorvallen van huiselijk geweld. Die verschuiving lijkt overeen te komen met de geest van de nieuwe Aanwijzing inzake huiselijk geweld en kindermishandeling van 2016. In zoverre deze ontwikkeling zich heeft voorgedaan, is de (waarschijnlijk vooral impliciete) ‘werkdefinitie’ van huiselijk geweld over de periode waarvoor we schattingen maken veranderd. Daardoor is het niet meer mogelijk een stabiel concept te volgen in de tijd.

Het is mogelijk dat de invoering van een landelijk uniform registratiesysteem als de BVH, de samenvoeging van politieregio's tot grotere eenheden en een toenemende registratie van het

Burgerservicenummer (BSN) het in de afgelopen jaren geleidelijk aan eenvoudiger heeft gemaakt om geregistreerden juist te identificeren en registraties van één persoon aan elkaar te koppelen. Dat zou, onder verder gelijkblijvende omstandigheden, de geconstateerde ontwikkeling van de geregistreeerde aantallen (deels) kunnen verklaren: relatief méér personen met twee incidenten, relatief minder personen met maar één incident en als eindresultaat minder personen in totaal. Het gevolg is dan een lagere schatting van een onveranderde populatie.

Deze twee alternatieve verklaringen, het verschuiven van de aandacht naar ernstiger huiselijk geweld en verbeterde identificatiemogelijkheden, sluiten elkaar niet uit, maar hebben wel verschillende effecten. De verschuiving van de aandacht naar ernstiger voorvallen verandert de inhoud van het begrip huiselijk geweld. Daardoor is de populatie die wordt geschat anders (en kleiner), want de lichtere gevallen maken er geen deel meer van uit. Voor zover verbetering van identificatie verantwoordelijk is voor de veranderende cijfers, waren de schattingen voor 2010 en 2011 te hoog. Of en in welke mate beide factoren verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van de registratie van huiselijk geweld kunnen we niet bepalen. We kunnen daarom ook geen uitspraken doen over de omvang van huiselijk geweld of de ontwikkeling daarvan.

6. Aanbevelingen

De gesignaleerde problemen met de gegevens die voor de schattingen beschikbaar zijn gesteld, geven aanleiding tot een aantal suggesties voor de aanpak van toekomstig onderzoek. De kennis over de wijze waarop de benodigde gegevens op de verschillende peildata uit de registratiesystemen worden gehaald, dient beschikbaar te blijven.

- Dit kan bijvoorbeeld door de extractie van gegevens vaker te herhalen, bijvoorbeeld maandelijks, halfjaarlijks of op zijn minst jaarlijks.
- Verder is het aan te bevelen dat de query en alle andere relevante details over de extractie door zowel de onderzoekers, het WODC als de politie bewaard worden.
- In het ideale geval wordt er bij de dataleveranciers een vaste contactpersoon aangewezen die de begeleiding van de gegevensextractie voor huiselijk geweld in portefeuille houdt.
- Een verdergaande stap is het in overleg met de organisaties die over data beschikken (politie, Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming), opzetten van een onderzoeksprogramma waarin periodieke omvangsschattingen een plek krijgen.
- Het zou gewenst zijn dat de dataleveranciers ontwikkelingen en trendbreuken in beleid, organisatie en registratie die relevant zijn voor de registratie, documenteren.
- Het maken van schattingen op basis van bestaande registraties dient gecombineerd te worden met kwalitatief onderzoek van de ontwikkelingen van de registratie en van de bij registratie gehanteerde begrippen.

1. Inleiding

1.1. Probleemstelling en onderzoeksvragen

De probleemstelling waarop de navolgende hoofdstukken betrekking hebben luidt:

Welke ontwikkeling laat een vergelijking van de actuele schattingen voor huiselijk geweld met de eerder uitgevoerde omvangschattingen zien en hoe kunnen eventuele verschillen worden verklaard?

In het onderzoek is dezelfde definitie van huiselijk geweld gehanteerd als in de eerdere onderzoeken.⁵ Deze definitie is ook leidend binnen de registratie door de Nederlandse politie. Huiselijk geweld is volgens deze definitie: 'geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer gepleegd is'. Deze kring bestaat uit (ex-) partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden. Centraal hierbij staat de relatie tussen dader en slachtoffer en niet de locatie van het gepleegde delict. Huiselijk geweld betreft dus niet alleen binnenshuis gepleegd geweld, maar omvat ook delicten waarbij (ex-)partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden elkaar buitenshuis geweld aandoen. Huiselijk geweld kan fysiek, seksueel en psychisch van aard zijn, waaronder bedreiging en belaging ('stalking'). Huiselijk geweld kan gericht zijn tegen kinderen, tegen volwassen mannen en vrouwen en tegen ouderen⁶.

De onderzoeksvragen ten aanzien van de ontwikkeling van de schattingen van huiselijk geweld zijn:

- Welke ontwikkeling laat een vergelijking van de actuele omvangschattingen van huiselijk geweld met de eerdere omvangschattingen van huiselijk geweld voor de jaren 2010 en 2011 zien?
- Hoe kunnen eventuele verschillen worden verklaard?

1.2. Opzet en uitvoering van het onderzoek: methoden en data

Methoden

Om de uitvoerbaarheid van de omvangschattingen voor huiselijk geweld, kindermishandeling en genoemde samenloop in gezinnen te bepalen, is voorafgaand aan het onderhavige onderzoek een vooronderzoek naar bronnen en methoden uitgevoerd. Een belangrijke conclusie van het onderzoek was dat de vangst-hervangstmethode nog steeds het meest geschikt is voor het schatten van de omvang van huiselijk geweld met registratiedata.⁷

Vangst-hervangstmethoden zijn een groep statistische methoden. Er bestaan vangst-hervangstmethoden om schattingen te maken op basis van één registratie en methoden om te schatten met gebruikmaking van gegevens uit twee of meer registraties. Door gedurende een bepaalde periode het

⁵ Heijden, P.G.M., van der, M. Cruyff, G. van Gils (2009). *Omvang huiselijk geweld in Nederland*. Universiteit Utrecht, Utrecht; van der Heijden et al., 2014

⁶ Dijk, T. van, S. Flight, B. Oppenhuis & B. Duesmann, B. (1997). *Huiselijk geweld: aard, omvang en hulpverlening*. Den Haag. Ministerie van Justitie; Dijk, T. van, M. Veen & E. Cox. (2010) *Slachtofferschap van huiselijk geweld: aard, omvang, omstandigheden en hulpzoekgedrag*. Hilversum: Intomart.

⁷ Snippe, J., M. Boendermaker, R. Mennes en B. Bieleman (2016). *Voor schatten geschikt. Vooronderzoek databronnen en methoden omvangschatting huiselijk geweld en kindermishandeling*, INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.

aantal observaties per persoon te tellen, kan het aantal personen geschat worden dat nul keer geobserveerd is. In het geval van huiselijk geweld kan dus op basis van het aantal malen dat (vermoedelijke) slachtoffers of (vermoedelijke) verdachten van huiselijk geweld ten gevolge van een aangifte of melding bij de politie geregistreerd is, een schatting worden gemaakt van het aantal verdachten of slachtoffers van huiselijk geweld dat niet is geregistreerd. Het aantal geregistreerde (vermoedelijke) verdachten en slachtoffers geeft tezamen met de geschatte aantallen het totale (geschatte) aantal verdachten en slachtoffers van huiselijk geweld in Nederland in een bepaalde periode.

De schattingen in dit rapport zijn gemaakt met het Zelterman regressiemodel met één registratie.⁸ Dit model maakt voor het schatten van het deel van de populatie dat 0 keren is geobserveerd of 'gevangen' gebruik van die personen die slechts 1 of 2 registraties hebben, met als motivatie de veronderstelling dat deze het meest op die personen lijken die niet zijn geregistreerd (en dus niet in de data voorkomen).⁹ Het model is minder gevoelig dan andere modellen voor verschillen tussen leden van de geschatte populatie die de schatting kunnen vertekenen. Het model staat daarom bekend als erg robuust.¹⁰

In het Zelterman model zijn als covariaten gebruikt: geslacht, leeftijd, type geweld, type slachtoffer en herkomstgroepering. Op basis van de parameterschattingen van dit model zijn uitdraaien gemaakt voor geslacht, leeftijd, type geweld, type slachtoffer, regio, generatie en herkomstgroepering. In dit model zijn alleen hoofdeffecten en geen interactie effecten geschat. Vanwege de lage frequenties van een aantal categorieën van type slachtoffer zijn een aantal categorieën samengevoegd. Het evalueren van modellen met interacties is een bijzonder tijdrovende bezigheid (zeker omdat het om meerdere databestanden gaat). Op basis van de volgende overwegingen is er voor gekozen om geen interacties tussen de covariaten in het model op te nemen:

1. Statistische haalbaarheid.

Het toevoegen van interacties leidt tot een exponentiële toename van het aantal te schatten parameters. Bijvoorbeeld: opname van de interactie tussen herkomstgroepering en type slachtoffer in het model levert 30 extra te schatten parameters op, en de additionele interactie met type geweld levert 150 extra te schatten parameters op. Het risico van kanskapitalisatie en overbelasting van het model wordt daarmee onaanvaardbaar groot.

2. Vergelijkbaarheid met schattingen van andere jaren.

In het voorgaand onderzoek is ook het model met alleen hoofdeffecten gehanteerd. Het toevoegen van interacties aan het model zou tot andere populatieschattingen leiden, waardoor de resultaten van het huidige onderzoek niet langer meer vergelijkbaar zouden zijn met de eerdere resultaten.

3. Uitspraken over te kleine aantallen personen.

Door naar meerdere verklarende variabelen uit te splitsen neemt het risico op uitspraken over

⁸ Het betreft het model van Boehning en Van der Heijden voor Zelterman schattingen. Zie: Peter van der Heijden and Dankmar Boehning, *A general likelihood framework for the Zelterman-estimator of the population size*, Annals of Applied Statistics, <http://www.e-publications.org/jms/submission/index.php/AOAS/user/submissionFile/2350?confirm=b7981aff>

⁹ De totale schatting is de som van alle geregistreerde personen plus de schatting van dat deel van de populatie dat 0 keren is 'gevangen'.

¹⁰ Zelterman, D. (1988). Robust estimation in truncated discrete distributions with applications to capture-recapture experiments. J. Statist. Plann. Inference 18 225–237.

kleine aantallen personen en daarmee schending van privacy en statistisch onverantwoorde uitspraken snel toe.

Betrouwbaarheid en validiteit van de schattingen

De schattingen van de landelijke populaties (verdachten en slachtoffers) zijn voorzien van betrouwbaarheidsintervallen. Het betreft zogenaamde 95% betrouwbaarheidsintervallen, dat wil zeggen dat de werkelijke omvang met 95% betrouwbaarheid binnen het interval ligt.

Met betrekking tot de validiteit van de schattingen en mogelijke schending van de veronderstellingen van de methode is het volgende te zeggen. De belangrijkste bedreiging wordt gevormd door niet-geobserveerde heterogeniteit. Dat zijn kenmerken van leden van de populatie die van invloed zijn op hun “pakkans”, maar waarover we geen informatie hebben. Het is bijvoorbeeld denkbaar dat intelligentie van invloed is op de pakkans, maar we beschikken niet over IQ-scores van verdachten. Deze niet-geobserveerde heterogeniteit kan tot onderschatting van de populatieomvang leiden. Om de invloed van niet-geobserveerde heterogeniteit te minimaliseren gebruiken we het Zeltermanmodel, en zijn covariaten in het model opgenomen. Hiermee is het probleem mogelijk nog niet helemaal verholpen. De schattingen zouden daarom een onderschatting van de werkelijke populatieopvang kunnen zijn.

Een andere bedreiging van de validiteit is dat sommige vormen van huiselijk geweld niet of nauwelijks bij de politie bekend worden, waardoor zij ook niet door het model kunnen worden geschat. De gebruikte vangst-hervangstmethode schat de populatie van verdachten en slachtoffers op basis van de verhouding van het aantal individuen met één melding of aangifte en het aantal individuen met twee meldingen of aangiften. Een relatief groot aantal individuen met één melding of aangifte duidt er op dat een groot deel van de populatie niet is geobserveerd. In dat geval zal een relatief groot aantal individuen als niet-geobserveerd worden bijgeschat. Op deze manier wordt voor ieder type huiselijk geweld een aparte schatting gemaakt. Hierbij is de vraag hoe frequent een bepaald type huiselijk geweld tot een aangifte of melding leidt, in principe niet relevant. Als de aangifte- of meldingskans van een bepaalde vorm van huiselijk geweld klein is, dan wordt een relatief klein deel van de populatie geobserveerd en is het percentage individuen met twee of meer meldingen of aangiften relatief klein. Dit leidt tot een hoge bijschatting. Als de aangifte- of meldingskans daarentegen groot is, dan wordt een relatief groot deel van de populatie geobserveerd en is het percentage individuen met twee of meer aangiften en/of meldingen ook relatief groot. Dit leidt tot een lagere bijschatting.

Een probleem kan echter zijn dat voor bepaalde soorten huiselijk geweld vrijwel nooit melding of aangifte wordt gedaan. Dit zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn bij (milde) vormen van psychisch geweld of zelfs van fysiek geweld. In dat geval zijn er ook nauwelijks observaties van deze vorm van huiselijk geweld, en zal de prevalentie ervan worden onderschat. Hierdoor kan een discrepantie ontstaan tussen de vangst-hervangstschattingen en schattingen gebaseerd op bijvoorbeeld enquêtes waarin dergelijke vormen van huiselijk geweld wel worden gemeld.

Openheid van een populatie, een situatie waarin de populatie snel nieuwe leden krijgt of verliest, bijvoorbeeld door geboorte, sterfte of migratie, vormt een ander mogelijk probleem voor vangst-hervangstschattingen. Om dat probleem te beperken is het verstandig de periode waarover schattingen

worden gedaan, kort te houden. Over het algemeen worden, conform veel statistische publicaties, schattingen gemaakt voor één jaar, maar niet voor langere perioden.

Een volgende belangrijke veronderstelling van vangst-hervangstmethoden is dat opeenvolgende observaties onafhankelijk van elkaar plaatsvinden. De pakkans van de leden van de populatie mag niet veranderen door het eerder gepakt zijn. Deze veronderstelling wordt bijvoorbeeld geschonden wanneer de politie bij opsporing en registratie van criminaliteit gericht extra aandacht besteedt aan verdachten die al eerder zijn geregistreerd. Schending van deze veronderstelling leidt ertoe dat er naar verhouding meer verdachten met 2 of meer registraties zijn, met als gevolg een onderschatting van de omvang van de populatie.

Schending van de veronderstellingen van de methode kan leiden tot onnauwkeurigheden van de puntschatting, tot een overschatting of een onderschatting. Het saldo van beide vormen van onnauwkeurigheid is niet te bepalen. Maar van belang is, dat zolang de schendingen, de 'fout in de data' niet in aard of intensiteit veranderen, het mogelijk blijft een eventuele trend van huiselijk geweld in de vorm van een aanhoudende toename of afname van het (geschatte) aantal verdachten en slachtoffers te onderkennen. Het maken van de omvangsschattingen sinds 2009 is daarom gebaseerd op de belangrijke praktische aanname dat de 'fouten in de data' en de mogelijke schendingen van de veronderstellingen van de methode redelijk constant blijven. Dit is overigens een noodzakelijke veronderstelling bij alle vormen van het volgen van ontwikkelingen in de tijd en is niet een bijzonder kenmerk van vangst-hervangstmethoden.

Politiegegevens: BVH

De kerngegevens ten behoeve van de schattingen van verdachten en slachtoffers van het huiselijk geweld worden verkregen uit de Basis Voorziening Handhaving (BVH) van de Nationale Politie. Dit bestand is eerder gebruikt voor de schattingen van huiselijk geweld in de jaren 2010 en 2011.¹¹ In het verrichte vooronderzoek is geconcludeerd dat het nog steeds de meest geschikte en beschikbare bron voor gegevens over huiselijk geweld is.¹²

De schattingen zijn gemaakt met gegevens uit registraties van incidenten waarvoor een aangifte of een melding is gedaan. Met een aangifte stelt de aangever de politie officieel in kennis van een strafbaar feit. De politie maakt hiervan een proces-verbaal op. Met een melding verschaft de melder de politie informatie over een waarneming van wat een strafbaar feit kan zijn of in een strafbaar feit kan uitmonden. De politie maakt daarvan aantekening, maar er wordt geen proces-verbaal opgesteld. De politie kan ook op eigen initiatief incidenten melden. Meldingen worden geschrapt als voor hetzelfde incident alsnog aangifte wordt gedaan. Er is voor gekozen om gegevens van beide typen incidenten te gebruiken omdat het slachtoffers of andere betrokkenen vaak moeilijk valt om aangifte te doen van huiselijk geweld.¹³

¹¹ Peter G.M. van der Heijden, Maarten J.L.F. Cruyff, Ger H.C. van Gils, *Schattingen van de omvang van huiselijk geweld in Nederland Vangst-hervangstschattingen 2010 2011*, November 2014

¹² Snippe et al, 2016.

¹³ Dijk, T. van., Veen, M., & Cox, E.(2010) *Slachtofferschap van huiselijk geweld: aard, omvang, omstandigheden en hulpzoekgedrag*. Hilversum: Intomart

Er zijn schattingen gemaakt voor aantallen verdachten en voor aantallen slachtoffers. Met name ten aanzien van de personen die mogelijk huiselijk geweld hebben gepleegd is discussie mogelijk over de vraag hoe hen aan te duiden. Er is immers nog niet in alle gevallen formeel sprake van een verdachte en er is geen enkel geval sprake van een gerechtelijk vastgesteld feit. Bovendien is het doel van het onderzoek het maken van schattingen. We hebben er voor gekozen om zo veel mogelijk te refereren aan '(vermoedelijk) verdachten' of '(vermoedelijk) slachtoffers' wanneer het gaat om geregistreerde verdachten en slachtoffers. Waar de toevoeging 'vermoedelijk' ontbreekt, dient die toch te worden gelezen.

2. Ontwikkeling van de schattingen: 2010 - 2011 en 2014 - 2016

2.1. Inleiding

In dit hoofdstuk rapporteren we de ontwikkeling van de omvang van huiselijk geweld sinds 2010 tot het meest recente jaar waarvoor we gegevens beschikken, 2016. Voor de meest recente jaren, 2014, 2015 en 2016, maken we op dezelfde manier schattingen als voor de eerdere jaren 2010 en 2011. We rapporteren eerst de schatting van de totale aantallen (vermoedelijk) verdachten en (mogelijke) slachtoffers. Vervolgens komt de ontwikkeling van de diverse kenmerken van verdachten en slachtoffers aan de orde.

Over de gehele linie treden er uitgesproken veranderingen op in de schattingen. De geschatte aantallen verdachten en slachtoffers nemen aanzienlijk af. Er zijn geen aanwijzingen voor dergelijke grote, snelle en opvallende veranderingen van de werkelijke omvang van huiselijk geweld. De geregistreerde gegevens geven daarentegen wel indicaties dat er sprake is van selectieve veranderingen in de data die een probleem vormen voor omvangsschattingen en voor het op valide wijze bepalen van een trend in de ontwikkeling van de schattingen. In hoofdstuk 3 gaan we meer in detail in op de veranderingen en bespreken we een aantal ontwikkelingen in de politiewereld die een rol kunnen hebben gespeeld bij verschuivingen bij de registratie huiselijk geweld.

2.2. Schattingen voor verdachten

Tabel 1 vermeldt in de eerste kolom met uitkomsten de schatting voor het aantal verdachten van huiselijk geweld per jaar in Nederland.¹⁴ De er op volgende kolommen laten de ondergrens en bovengrens zien van het betrouwbaarheidsinterval van de schatting.

De tabel laat zien dat er in de jaren 2010 – 2011 in Nederland jaarlijks naar schatting tussen de (circa) 127.000 en 130.000 personen verdacht waren van het plegen van huiselijk geweld.

De schattingen vallen voor de jaren 2014, 2015 en 2016 aanmerkelijk lager uit met respectievelijk (ruim) 79.000, 71.000 en 62.000 slachtoffers jaarlijks. Met andere woorden het aantal geschatte verdachten neemt tussen 2011 en 2016 met grote stappen af tot 48% van het geschatte aantal voor het jaar 2010.

¹⁴ De tabellen geven de exacte uitkomsten van de schattingen weer, afgerond op hele getallen, waardoor de vermelde getallen niet altijd tot de vermelde totalen optellen. Het is beter om de getallen niet te exact te hanteren, zoals hier in de tekst wordt gedaan.

Tabel 1. Geschat aantal verdachten per jaar, met 95%-betrouwbaarheidsinterval

Periode	Schatting	Ondergrens	Bovengrens
2010	129.273	122.408	136.138
2011	127.882	120.842	134.922
2014	79.272	74.155	84.389
2015	71.135	66.129	76.141
2016	62.204	57.774	66.634

We achten het weinig aannemelijk dat een dusdanig grote en snelle afname van de omvang van huiselijk geweld zich onopgemerkt kan voltrekken zonder enig spoor of aanwijzing achter te laten in de onderzoeksliteratuur, onder experts of in de media. Aangezien die aanwijzingen ontbreken, is het moeilijk aannemelijk te maken dat het gaat om een werkelijke afname van het huiselijk geweld. Er zijn eerder aanwijzingen dat een gewijzigde registratie van gegevens over huiselijk geweld een grote rol speelt.

We bespreken in het navolgende alleen de schattingen die inzicht geven in de problemen die we signaleren met de schattingen en de data. We presenteren geen schattingen van diverse populatiekenmerken die in eerdere rapporten aan bod kwamen aangezien er geen conclusies over reële veranderingen zijn te verbinden.

Tabel 2 geeft de schattingen van het aantal verdachten per type huiselijk geweld weer. Circa twee derde van het (geschatte) aantal verdachten zou zich in 2011 hebben schuldig gemaakt aan lichamelijk geweld en nog eens ongeveer 15% zou er mee hebben gedreigd. De categorieën psychisch geweld, belaging en seksueel geweld komen volgens de schattingen duidelijk minder voor.

Het aandeel fysiek geweld lijkt sinds 2011 iets te zijn toegenomen tot 78% in 2016. De dreiging met fysiek geweld is juist afgenomen. Ook de overige vormen van huiselijk geweld (psychisch, seksueel, belaging en overig geweld) zijn in belang afgenomen. Het toenemend belang van fysiek huiselijk geweld betreft geen toename van het geschatte aantal verdachten dat fysiek geweld pleegt, maar van een snellere daling van de overige typen geweld.

Tabel 2. Geschat aantal verdachten naar type geweld, 2010, 2011, 2014-2016

	2010		2011		2014		2015		2016	
Lichamelijk	88.892	69%	88.690	69%	59.522	75%	54.702	77%	48.706	78%
Bedreiging	19.345	15%	19.389	15%	9.089	12%	7.080	10%	5.840	9%
Psychisch	8.890	7%	8.309	6%	3.219	4%	3.155	4%	2.737	4%
Seksueel	7.194	6%	5.339	4%	3.348	4%	2.998	4%	2.095	3%
Belaging	3.026	2%	3.883	3%	2.226	3%	1.958	3%	1.546	3%
Overig geweld ¹⁵	1.926	1%	2.271	2%	1.869	2%	1.242	2%	1.280	2%
Totaal	129.273	100%	127.881	100%	79.273	100%	71.135	100%	62.204	100%

Tabel 3 geeft de relatie van de verdachte met het slachtoffer weer. Huiselijk geweld is vooral een aangelegenheid tussen partners en tussen ex-partners. Het aandeel van deze vorm van huiselijk geweld neemt volgens de schattingen toe. In 2010 en 2011 maakte naar schatting bijna 60% van de verdachten de partner of ex-partner tot slachtoffer. In de jaren 2014, 2015 en 2016 is er duidelijke toename in het geschatte aandeel van huiselijk geweld tegen partners en ex-partners tot ca. 80%. Het toenemend belang van deze vorm van huiselijk geweld is een gevolg van de snellere afname van andere vormen. Het aandeel in het huiselijk geweld van geweld tegen kinderen blijft in die periode redelijk stabiel. Er is vooral een afname in het aandeel van de schatting van geweld jegens ouders, overige familie en huisvrienden.

Deze verschuivingen vormen een sterke aanwijzing dat de geconstateerde ontwikkelingen een artefact zijn van wijzigingen in de aanpak van huiselijk geweld door de politie.

¹⁵ 'Overig geweld' is een restcategorie voor incidenten die niet onder bedreiging, belaging, lichamelijk, psychisch en seksueel geweld vallen. Hierbij valt te denken aan de minder ernstige vormen van lichamelijk en psychische geweld, zoals o.a.: bespotten/kleineren, verbieden uit te gaan, verbieden te praten op feestjes, geen afspraken mogen maken, spullen vernielen, dreigen om relatie kapot te maken, voorwerp gooien.

Tabel 3. Geschat aantal verdachten naar type slachtoffer, 2010, 2011, 2014-2016

	2010		2011		2014		2015		2016	
(ex-)Partner	74.511	58%	75.698	59%	63.349	80%	55.777	78%	50.622	81%
Kind	22.786	18%	17.827	14%	11.260	14%	10.592	15%	7.205	12%
Ouders	13.998	11%	8.738	7%	724	1%	754	1%	633	1%
Overige familie	9.039	7%	15.420	12%	1.046	1%	1.077	2%	957	2%
Huisvriend	7.438	6%	9.016	7%	311	0%	272	0%	161	0%
Ouderen	1.204	1%	878	1%	1.765	2%	1.628	2%	1.399	2%
Overig	298	0%	306	0%	817	1%	1.034	1%	1.226	2%
Totaal	129.274	100%	127.881	100%	79.272	100%	71.134	100%	62.203	100%

2.3. Schattingen voor (vermoedelijke) slachtoffers

Tabel 4 vermeldt in de eerste kolom met cijfers de schatting voor het aantal (vermoedelijke) slachtoffers van huiselijk geweld per jaar in Nederland.¹⁶ De er op volgende kolommen bevatten de ondergrens en bovengrens van het betrouwbaarheidsinterval van de schatting.

De tabel laat zien dat er in de jaren 2010 – 2011 in Nederland jaarlijks naar schatting tussen de (ca.) 187.000 en 196.000 personen (vermoedelijk) slachtoffer waren van huiselijk geweld. De schattingen vallen voor de meer recente periode aanzienlijk lager uit en bedragen net geen 118.000 in 2014 en 2015 en ruim 112.000 in 2016. Vanaf 2014 neemt het geschatte aantal slachtoffers van huiselijk geweld geleidelijk aan af tot in 2016 60% van het geschatte aantal voor het jaar 2010 resteert. Ook hier zijn de verschillen zo groot en voltrekt de daling zich zo opvallend snel, dat het aannemelijker is dat het een gevolg is van een veranderende registratie van gegevens over huiselijk geweld, dan dat het gaat om een reële afname van het aantal slachtoffers van huiselijk geweld.

¹⁶ Omdat de schattingen zijn gemaakt op basis van gegevens uit aangiften en meldingen is het strikt genomen beter te spreken van slachtoffers van huiselijk geweld en personen die vermoedelijk slachtoffer zijn van huiselijk geweld, kortheidshalve (vermoedelijke) slachtoffers.

Tabel 4. Geschat aantal (vermoedelijke) slachtoffers, per jaar, met 95%-betrouwbaarheidsinterval

Periode	Schatting	Ondergrens	Bovengrens
2010	187.275	173.008	201.542
2011	196.285	180.000	212.285
2014	117.612	107.993	127.231
2015	117.918	105.347	130.489
2016	112.453	100.000	122.163

Tabel 5 geeft de schattingen van aantallen (vermoedelijke) slachtoffers per type geweld. Slachtoffers van huiselijk geweld ondergaan volgens deze schattingen meestal lichamelijk geweld, of worden daarmee bedreigd. In 2010 en 2011 had naar schatting ongeveer 80% van de slachtoffers te maken met lichamelijk geweld of met de dreiging daarvan. Er zijn over de geanalyseerde periode geen uitgesproken veranderingen in deze verhoudingen te constateren.

Tabel 5. Geschat aantal (vermoedelijke) slachtoffers naar type geweld, 2010, 2011, 2014-2016

	2010		2011		2014		2015		2016	
Lichamelijk	116.850	63%	121.843	62%	73.093	62%	80.661	68%	78.207	70%
Bedreiging	33.760	18%	35.365	18%	15.908	14%	15.429	13%	14.539	13%
Seksueel	14.504	8%	17.695	9%	15.926	14%	9.657	8%	6.176	5%
Psychisch	12.466	7%	13.657	7%	6.742	6%	5.792	5%	6.871	6%
Overig geweld ¹⁷	5.295	3%	2.544	1%	2.215	2%	3.118	3%	2.593	2%
Belaging	4.400	2%	5.181	3%	3.728	3%	3.262	3%	4.068	4%
Totaal	187.275	100%	196.285	100%	117.612	100%	117.919	100%	111.963	100%

¹⁷ 'Overig geweld' is een restcategorie voor incidenten die niet onder bedreiging, belaging, lichamelijk, psychisch en seksueel geweld vallen. Hierbij valt te denken aan de minder ernstige vormen van lichamelijk en psychische geweld, zoals o.a.: bespotten/kleineren, verbieden uit te gaan, verbieden te praten op feestjes, geen afspraakjes mogen maken, spullen vernielen, dreigen om relatie kapot te maken, voorwerp gooien.

Tabel 6 geeft een overzicht van de relaties van de slachtoffers met de verdachten. In 2010 en 2011 was bijna de helft van de slachtoffers volgens deze schattingen een partner of ex-partner van de verdachte (resp. 47% en 46%) en ongeveer een vijfde een kind (resp. 21% en 18%). In de jaren 2014 – 2016 neemt het aandeel van partners en ex-partners toe tot 71% in 2016. Het aandeel van kinderen neemt in 2014 en 2015 eveneens toe, maar daalt vervolgens weer in 2016 tot een niveau vergelijkbaar met de eerdere periode (19%).

Duidelijke veranderingen doen zich ook voor bij de overige categorieën: het geschatte aandeel van ouders, overige familieleden en huisvrienden onder de slachtoffers van de verdachten neemt substantieel af. De verschuiving in het relatieve belang van deze typen slachtoffers is een gevolg van de sterke afname van de schattingen voor alle vormen van huiselijk geweld anders dan partners, ex-partners en kinderen. De afname is in absolute aantallen niet zo geprononceerd als bij de relaties van verdachten en hun slachtoffers, maar toch voldoende (bijvoorbeeld in het geval van ‘ouders’, ‘overige familie’, ‘huisvriend’) om wijzigingen in de registratie te vermoeden.

Tabel 6. Geschat aantal slachtoffers naar type slachtoffer, 2010, 2011, 2014-2016

	2010		2011		2014		2015		2016	
(ex-)Partner	87.444	47%	90.487	46%	80.663	69%	76.361	65%	79.426	71%
Kind	39.679	21%	36.001	18%	31.858	27%	29.409	25%	21.928	19%
Ouders	29.166	16%	16.185	8%	567	0%	1.324	1%	1.309	1%
Overige familie	14.465	8%	34.583	18%	755	1%	2.502	2%	2.157	2%
Huisvriend	14.638	8%	15.982	8%	303	0%	739	1%	446	0%
Ouderen	1.480	1%	2.696	1%	2.080	2%	5.335	5%	4.801	4%
Overig	403	0%	350	0%	1.387	1%	2.247	2%	2.387	2%
Totaal	187.275	100%	196.284	100%	117.613	100%	117.917	100%	112.454	100%

2.4. Schattingen met data over huiselijk geweld van of tegen (ex-)partners

Zoals in het voorgaande bleek, is het geschatte aantal slachtoffers en verdachten van huiselijk geweld in de jaren 2014 – 2016 in vergelijking met 2010 en 2011 aanzienlijk afgenomen. Opmerkelijk is vooral dat die afname selectief is en niet voor alle te onderscheiden categorieën huiselijk geweld gelijkmatig. Zoals we in het volgende hoofdstuk laten zien, gaan de lagere schattingen gepaard met kleinere aantallen registraties van (vermoedelijke) verdachten en slachtoffers. De registratie van huiselijk geweld jegens ouders, overige familie (dan partners, ex-partners en kinderen) en met name huisvrienden, is vrijwel geheel weggevallen.

In een poging een beter beeld van de ontwikkeling van huiselijk geweld te krijgen, hebben we afzonderlijke schattingen gemaakt voor alleen (ex-)partner geweld, de categorie waarvoor de geregistreerde aantallen het minst zijn afgenomen. Die schattingen worden in de navolgende tabellen gepresenteerd.

De schattingen van het aantal verdachten van huiselijk geweld tussen alleen (ex-) partners veranderen na 2011 echter nog sterker dan de totale schattingen van huiselijk geweld. Zij nemen af van ruim 119.000 in 2010 tot bijna 42.000 in 2016, een afname met bijna twee derde (tabel 7). De daling van het geschatte aantal slachtoffers is iets minder groot, maar niettemin ook groter dan de afname van de totale schattingen voor het aantal slachtoffers van huiselijk geweld. De schattingen voor de jaren 2010 – 2011 bedroegen rond de 170.000 slachtoffers; de schattingen voor de jaren 2014 – 2016 liggen rond de 70 à 75.000 (tabel 8). Wanneer we alleen kijken naar huiselijk geweld tussen partners en tussen ex-partners, blijft er dus een grote afname van het aantal geschatte verdachten en slachtoffers die moeilijk is te verklaren.

Tabel 7. Geschat aantal verdachten, alleen (ex-)partners, per jaar, met 95%-betrouwbaarheidsinterval

Periode	Schatting	Ondergrens	Bovengrens
2010	119.280	113.990	124.570
2011	117.798	112.334	123.262
2014	52.552	50.012	55.092
2015	45.329	43.037	47.621
2016	41.726	39.520	43.932

Tabel 8. Geschat aantal (vermoedelijke) slachtoffers, alleen (ex-)partners, per jaar, met 95%-betrouwbaarheids-interval

Periode	Schatting	Ondergrens	Bovengrens
2010	168.899	158.418	179.380
2011	171.305	160.474	182.136
2014	74.480	69.945	79.015
2015	69.195	65.116	73.274
2016	71.579	67.540	75.618

3. Ontwikkeling gegevens over huiselijk geweld en achtergronden

3.1. Inleiding

De schattingen geven over de gehele linie een grote en moeilijk te verklaren verandering te zien. Het geschatte aantal verdachten neemt af van bijna 135.000 in 2011 tot bijna 67.000 in 2016, een afname van 50%. De verandering van het geschatte aantal slachtoffers is iets minder dramatisch, maar ook zeer uitgesproken: van ruim 212.000 slachtoffers in 2011 naar ruim 122.000 in 2016, een afname met ca. 40%.

Het is niet aannemelijk dat dermate grote veranderingen van de werkelijke omvang van huiselijk geweld zich in de korte tijdspanne van enkele jaren onopgemerkt door de onderzoeksliteratuur, experts of media zouden kunnen voltrekken. Het is daarom niet aannemelijk dat de schattingen veranderingen in de werkelijkheid weerspiegelen. Anderzijds hebben we geen informatie waarmee we ze afdoende kunnen verklaren of interpreteren. Een belangrijke handicap is al, dat het niet meer mogelijk bleek om de wijze waarop de gegevens uit BVH voor de periode 2010 – 2011 zijn geselecteerd te vergelijken met de wijze waarop dat voor de periode 2014 – 2016 is gebeurd.

In deze paragraaf bespreken we de ontwikkeling van de registratiegegevens waarmee de schattingen zijn gemaakt. We bespreken de invloed die deze ontwikkeling op de gemaakte schattingen kan hebben. Vervolgens komt een aantal factoren aan de orde die mogelijk tot wijzigingen in de registratie van de gegevens heeft geleid. We besluiten met een aantal aanbevelingen voor het opvragen van gegevens voor wetenschappelijk onderzoek van de politie en voor eventueel in de toekomst uit te maken schattingen.

3.2. Ontwikkelingen van de geregistreerde aantallen

De schattingen zijn gemaakt met gegevens over huiselijk geweld uit de BVH (BasisVoorziening Handhaving), het landelijk uniform bedrijfsprocessensysteem van de politie. Dit systeem werd in 2009 ingevoerd.

Al eerder waren er belangrijke wijzigingen in de registratie van huiselijk geweld door de politie. Geweldsincidenten kunnen sinds 2004 door de politie met ‘projectcode HG’ afzonderlijk als huiselijk geweld worden geregistreerd. In de tweede plaats is in loop der jaren de aandacht voor huiselijk geweld toegenomen onder invloed van trainingen, media, landelijk beleid, samenwerkingsafspraken en campagnes. Binnen de politie heeft het Landelijk Programmabureau Huiselijk Geweld & de Politietoon (LPHG) intensief aandacht besteed aan de aanpak van huiselijk geweld. Verder werden in 2008/2009 in de BVH meer ‘maatschappelijke klassen’ (incidentcodes) opgenomen waarmee verfijnder kan worden geregistreerd. In de BVH wordt, anders dan in de oude registratiesystemen, nu bij meer maatschappelijke klassen (bijvoorbeeld ‘huisvredebreuk’, ‘vernieling’, ‘huiselijke twist’ en ‘ruzie zonder gevolgen’), actief via een venster aan de agent die registreert gevraagd of er mogelijk sprake is van huiselijk geweld (‘projectcode HG’). Door de uitbreiding van het aantal maatschappelijke klassen werden meer geregistreerde incidenten van huiselijk geweld zichtbaar.

Het aantal geregistreerde incidenten van huiselijk geweld nam aanvankelijk met zo'n 50% toe. Deze groei stagneerde na invoering van de BVH even, maar zette vanaf 2011 door tot een hoogtepunt in 2013¹⁸.

In de meest recente periode van 2014-2016 neemt het aantal geregistreerde (vermoedelijke) verdachten van huiselijk geweld daarentegen duidelijk af en wel met een vijfde (20,5%). In 2014 waren 16.096 (vermoedelijke) verdachten betrokken bij huiselijk geweld incidenten, in 2015 daalt dit aantal naar 14.571 en in 2016 naar 12.895.

Opvallender is de duidelijke afname in het totaal aantal geregistreerde (vermoedelijke) verdachten en slachtoffers tussen de beide te vergelijken periodes. In 2011 werden bijna 27.000 verdachten van huiselijk geweld geregistreerd, in 2016 nog geen 13.000 (zie totalen tabel 9). Het aantal geregistreerde slachtoffers daalde in die periode van ruim 23.000 naar (bijna) 17.000 (zie totalen tabel 10).

Tussen 2011 en 2016 neemt het aantal geregistreerde (vermoedelijke) slachtoffers en verdachten van huiselijk geweld dus af met één derde tot meer dan de helft (tabellen 9 en 10 beneden). Daarbij valt op dat die afname ongelijk is verdeeld over de verschillende typen van huiselijk geweld en de verschillende categorieën slachtoffers. Bijvoorbeeld de registratie van verdachten van fysiek (lichamelijk) geweld geregistreerd voor verdachten is in 2016 in vergelijking met 2011 met bijna de helft afgenomen, maar de registratie van seksueel geweld en bedreiging door verdachten tussen 2010 en 2016 met bijna twee derde.

Tabel 9. Geregistreerde (vermoedelijke) verdachten huiselijk geweld naar type geweld, BVH-registraties, 2010 – 2016

Type Geweld	2010	2011	2014	2015	2016
Lichamelijk	16.570	16.070	9.859	8.907	8.156
Seksueel	903	725	603	509	323
Belaging	993	1.360	877	702	650
Bedreiging	5.866	5.702	2.967	2.655	2.191
Psychisch	2.689	2.596	1.455	1.503	1.272
Overig	457	416	335	295	303
Totaal	27.478	26.869	16.096	14.571	12.895

¹⁸ Huiselijk geweld gemeld en dan...? TNO-rapport TNO/CH 2015 R 11166 en Gegevens Bureau Breuer&Intraval uit Monitor Huiselijk geweld Twente 2018. Nog niet openbaar

Tabel 10. Geregistreerde slachtoffers huiselijk geweld naar type geweld, BVH-registraties, 2010 - 2016

Type Geweld	2010	2011	2014	2015	2016
Lichamelijk	12.882	13.600	9.719	9.362	9.905
Seksueel	1.196	1.021	927	834	722
Belaging	868	1.217	1.091	968	1.113
Bedreiging	4.714	5.027	3.184	3.097	3.212
Psychisch	1.944	2.007	1.435	1.501	1.633
Overig	450	396	310	296	384
Totaal	22.054	23.268	16.666	16.058	16.969

Nog opvallender èn relevanter zijn de veranderingen in de geregistreerde aantallen van verschillende categorieën slachtoffers. De registratie van huiselijk geweld jegens ouders, overige familie (dan partners, ex-partners en kinderen) en huisvrienden is vrijwel geheel weggevallen (tabellen 11 en 12). Deze ontwikkeling heeft effect op de schattingen. De categorieën die in de registratie bijna niet meer voorkomen, kunnen niet afzonderlijk in het schattingsmodel worden opgenomen. Hierdoor zijn de schattingen voor deze groepen voor de jaren 2014 – 2016 niet meer goed te vergelijken met de schattingen voor de voorgaande jaren.

Tabel 11. Geregistreerde (vermoedelijke) verdachten huiselijk geweld naar type slachtoffer, BVH-registraties, 2010 - 2016

Type Slachtoffer	2010	2011	2014	2015	2016
(ex)partner	18.233	18.228	13.701	12.514	11.242
kind	2.438	2.196	1.815	1.480	1.171
ouders	2.478	2.381	51	58	46
familie	3.050	2.881	65	72	65
huisvriend	1.084	988	17	18	12
ouderen	142	158	106	105	98
overig	53	37	341	324	261
Totaal	27.478	26.869	16.096	14.571	12.895

Tabel 12. Geregistreerde slachtoffers huiselijk geweld naar type slachtoffer, BVH-registraties, 2010 - 2016

Type Geweld	2010	2011	2014	2015	2016
(ex)partner	14.221	15.370	13.776	13.476	14.403
kind	2.759	2.618	2.458	2.066	1.990
ouders	1.705	1.749	34	42	44
familie	2.406	2.556	48	68	77
huisvriend	794	816	17	21	16
ouderen	169	141	113	159	200
overig	0	18	220	226	239
Totaal	22.054	23.268	16.666	16.058	16.969

Het feit dat bepaalde typen huiselijk geweld en bepaalde categorieën slachtoffers veel minder vaak of vrijwel helemaal niet meer worden geregistreerd, is een aanwijzing dat de politie bij de registratie van huiselijk geweld anders is gaan selecteren. Een nog duidelijker aanwijzing is de ontwikkeling van de verhoudingen tussen éénmaal en tweemaal geregistreerden in de periode 2010 – 2011 en 2014 – 2016. Voor de (ex)partners bijvoorbeeld is die verhouding in de jaren 2010-2011 ongeveer 14:1, en in de jaren 2014-2016 ongeveer 9:1. Hetzelfde geldt voor de minderjarige slachtoffers; in 2010-2011 is de verhouding 23:1 en in 2014-2016 is die 13:1. Deze verhoudingen voor 2010-2011 leiden bij een gelijk totaal aantal registraties tot duidelijk hogere schattingen dan de verhoudingen voor 2014-2016.

Verder valt op dat de verhouding tussen de aantallen slachtoffers en aantallen verdachten verandert. In 2010 werden op elke verdachte 0,8 slachtoffers geregistreerd. Bij een geweldsmisdrijf is een verhouding van minstens 1 slachtoffer per verdachte te verwachten. Doorgaans doet een slachtoffer van geweld aangifte en doet de politie onderzoek naar de pleger. Bij een geweldzaak in de openbare ruimte kennen slachtoffer en dader elkaar niet altijd. Bij huiselijk geweld kennen slachtoffer en verdachte elkaar juist wel. De verhouding slachtoffers-verdachten zou minstens 1,0 moeten zijn. Vanaf 2011 zien we de verhouding toenemen. In 2016 is de verhouding gestegen tot 1,32 slachtoffers per verdachte.

3.3. Mogelijke achtergronden van de veranderende registratie

Er zijn ons geen verklaringen bekend van de geschetste ontwikkeling van de aantallen geregistreerde incidenten huiselijk geweld. Op basis van enige deskresearch en gesprekken met deskundigen in de begeleidingscommissie bespreken we hier een aantal ontwikkelingen die mogelijk van invloed zijn geweest op de afhandeling en registratie van huiselijk geweld.

Medewerkers van de politie wijzen op het belang van de overgang naar de Nationale Politie. De aandacht en energie die deze reorganisatie vraagt, kan ten koste zijn gegaan van aandacht van speciale aandachtgebieden als registratie en onderzoek van huiselijk geweld. Bovendien zijn er medewerkers

met specialistische kennis van functie veranderd. Dat geldt ook voor taakaccenthouders Huiselijk geweld, waardoor expertise en contacten met hulpverlening zou zijn verminderd.

Een tweede ontwikkeling die mogelijk van belang is, is het verschijnen van de ‘Aanwijzing huiselijk geweld en kindermishandeling’ van het College van Procureurs-Generaal, dd. mei 2016 die het beleid inzake deze onderwerpen uitstippelt. De aanwijzing van mei 2016 markeert een verschuiving van (primair) repressief en strafrechtelijk optreden naar een meer therapeutische benadering binnen een netwerk van betrokken instanties, zoals Veilig Thuis, de Reclassering, de Raad voor de Kinderbescherming, gemeenten, zorginstellingen, opvanghuizen voor vrouwen of mannen.¹⁹ Een belangrijk uitgangspunt van de aanwijzing is het streven herhaling van het huiselijk geweld te voorkomen. Bij de vraag naar de inzet van het strafrecht moet volgens de Aanwijzing afgewogen worden “of strafrechtelijke interventie bijdraagt aan het vergroten van de veiligheid en het beperken van recidivekansen.”²⁰ Mogelijk dat de dagelijkse praktijk al vooruit liep op de uitgangspunten en beleidsregels die in deze Aanwijzing worden geformuleerd en er al eerder een tendens was naar minder strafrechtelijk optreden. Het gevolg daarvan kan zijn het registreren van minder (vermoedelijke) verdachten en slachtoffers omdat de verwachting bestaat dat minder zaken strafrechtelijk worden afgedaan.

Een belangrijke verklarende factor kan gelegen zijn in de administratieve en bestuurlijke concentratie die zich het afgelopen decennium binnen de politieorganisatie heeft voorgedaan. Het is mogelijk dat de invoering van een landelijk uniform registratiesysteem als de BVH, de samenvoeging van politieregio's tot grotere eenheden en een toenemende registratie van het Burgerservicenummer (BSN) het in de afgelopen jaren geleidelijk aan eenvoudiger heeft gemaakt om geregistreerden juist te identificeren en registraties van één persoon aan elkaar te koppelen. Daardoor worden minder koppelingen gemist. Dat zou, onder verder gelijkblijvende omstandigheden, de geconstateerde ontwikkeling van de geregistreerde aantallen (deels) kunnen verklaren: relatief méér personen met twee incidenten, relatief minder personen met maar één incident en als eindresultaat minder personen in totaal. Het gevolg is dan een lagere schatting, terwijl aan de geschatte populatie niets is veranderd.

3.4. Bespreking

De verandering in de aandacht van de politie voor Huiselijk geweld door diverse organisatorische perikelen of veranderingen van beleid hoeft voor het maken van angst-hervangstschattingen geen probleem te vormen. Er worden minder incidenten en minder (vermoedelijke) verdachten en slachtoffers geregistreerd, maar zolang de verminderde aandacht niet selectief is ten aanzien van bepaalde vormen van huiselijk geweld of categorieën verdachten of slachtoffers, is er geen reden om te veronderstellen dat de veronderstellingen van de angst-hervangstmethoden worden geschonden. Een belangrijk voordeel van angst-hervangstmethoden is immers dat ze betrekkelijk ongevoelig zijn voor wijzigingen in de aandacht of de inspanningen van de politie. Zou de politie bijvoorbeeld over de gehele linie minder prioriteit hebben verleend aan de bestrijding van huiselijk geweld, of zijn afgeleid door andere besognes, dan leidt dit inderdaad tot een afname in het aantal geregistreerde incidenten. Dit hoeft echter niet te leiden tot lagere schattingen. Angst-hervangstmethoden zijn gebaseerd op de gedachte dat, bij gelijke inspanning, men in een kleinere populatie eerder dezelfde individuen zal tegenkomen dan in een grotere. Dat betekent ook dat bij verminderde inspanning en een

¹⁹ Aanwijzing, Samenvatting, uitgangspunten

²⁰ Aanwijzing, paragraaf 1.3 De rol van het strafrecht.

populatie van onveranderde omvang, men minder vaak dezelfde individuen tegen komt. Ergo, als in dezelfde periode waarin minder personen worden geregistreerd de omvang van de populatie niet verandert, zouden, als gevolg van de vermindering van de inspanningen en aandacht van de politie, naar verhouding minder personen tweemaal worden geobserveerd en geregistreerd en naar verhouding meer éénmaal. Er zouden dan méér personen die 0 keren zijn geobserveerd worden bijgeschat en de totale populatieschatting zou niet veranderen.

De geregistreerde data over de periode 2010 – 2016 laten echter zien dat er wel sprake is van selectief verminderde aandacht. We zien dat het aantal geregistreerde (vermoedelijke) verdachten en slachtoffers van fysiek geweld en van geweld tussen partners en ex-partners minder afneemt dan bij andere typen huiselijk geweld. Bovendien neemt het aantal verdachten met meerdere incidenten en het aantal slachtoffers per verdachte toe. Dit zijn allemaal aanwijzingen dat de politie haar aandacht mogelijk is gaan richten op wat ze beschouwt als de meer ernstige voorvallen van huiselijk geweld. Die verschuiving lijkt overeen te komen met de geest van de nieuwe Aanwijzing inzake huiselijk geweld en kindermishandeling van 2016. In zoverre deze ontwikkeling zich heeft voorgedaan, is de (waarschijnlijk vooral impliciete) ‘werkdefinitie’ van huiselijk geweld gehanteerd door de politie over de periode waarvoor we schattingen maken veranderd. Daarmee wordt de belangrijke praktische veronderstelling geschonden dat we een stabiel concept volgen in de tijd.

Een deel van de veranderingen van de geregistreerde aantallen kan mogelijk worden verklaard uit ontwikkelingen van de administratieve organisatie van de politie. Het invoeren van het landelijk uniform registratiesysteem BVH, de samenvoeging van 25 politieregio’s in één Nationale Politie en het verbeteren van identificatieprocedures kan geleid hebben tot de registratie van relatief méér personen met twee incidenten, relatief minder personen met maar één incident en als eindresultaat van minder personen in totaal. Het gevolg is een lagere schatting van een onveranderde populatie. Deze twee alternatieve verklaringen, het verschuiven van de aandacht naar de meer ernstige voorvallen van huiselijk geweld en de eenwording van de administratieve organisatie, sluiten elkaar niet uit, maar hebben wel verschillende effecten. De verschuiving van de aandacht naar ernstiger voorvallen verandert de inhoud van het begrip huiselijk geweld. Waarschijnlijk hebben de schattingen nu betrekking op ‘ernstiger’ huiselijk geweld dan voorheen. Daardoor is ook de populatie die wordt geschat anders (en kleiner), want de lichtere gevallen maken er geen deel meer van uit. Voor zover de ontwikkelingen van de administratieve organisatie verantwoordelijk zijn voor de veranderende cijfers, waren de schattingen voor 2010 en 2011 te hoog. Aangezien we niet kunnen bepalen of en in welke mate beide complexen van factoren verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van de registratie van huiselijk geweld, kunnen we geen uitspraken doen over de omvang van huiselijk geweld of de ontwikkeling daarvan.

3.5. Aanbevelingen

De gesignaleerde problemen met de gegevens die voor de schattingen beschikbaar zijn gesteld, geven aanleiding tot een aantal suggesties voor de aanpak van toekomstig onderzoek. Om valide en betrouwbare schattingen van huiselijk geweld over een reeks van jaren te maken is het nodig dat de kennis over de wijze waarop de benodigde gegevens op de verschillende peildata uit de registratiesystemen worden gehaald, beschikbaar blijft.

- Een mogelijkheid daartoe is de extractie van gegevens vaker te herhalen, bijvoorbeeld maandelijks, halfjaarlijks of op zijn minst jaarlijks.

- Verder is het aan te bevelen dat de query en alle andere relevante details over de extractie met de gegevens worden meegeleverd zodat deze zowel door de onderzoekers, het WODC als de politie bewaard kunnen worden.
- In het ideale geval wordt er bij de Nationale Politie (en andere dataleveranciers) een vaste contactpersoon aangewezen die de begeleiding van de gegevensextractie voor huiselijk geweld in portefeuille houdt.
- Een verdergaande stap is het in overleg met de organisaties die over data beschikken, opzetten van een onderzoeksprogramma waarin periodieke omvangsschattingen een plek krijgen. In ieder geval zouden daar de politie, Veilig Thuis en de RvdKB bij betrokken moeten worden.
- Het doel van het onderhouden van contacten met dataleveranciers moet ook zijn het eerder signaleren van veranderingen in beleid, organisatie en registratie en het tijdig zoeken naar verklaringen voor eventuele trendbreuken. Het zou gewenst zijn dat de politie dergelijke ontwikkelingen en trendbreuken die relevant zijn voor de registratie, documenteert.
- In elk geval is het aan te bevelen om het maken van schattingen op basis van bestaande registraties vergezeld te laten gaan door kwalitatief onderzoek van de ontwikkelingen in registratie en van de bij registratie gehanteerde begrippen.